

26. SÖZÜN ZEYLİ (4 Hatve) -2 -1

4. Hatvede “kullu şey'in hâlikun illâ vechehu” dersini verdiği gibi... helak olacak ona bakmayınca. Yani **mana-yı ismi ciheti dünyanın üçüncü yüzü gibi**. 4. Hatve ile 3. Lema münasebeti: Lemalar'da kalp ve ruhun derece-i hayatından bahsediyor.. Mana-yı harfi cihetiyle. **Burada da manay-i harfi cihetiyle insan kalp ve ruhun derece-i hayatına giriyor, artık hizmette kalp ve ruhun derece-i hayatında seyr-ü sefer ediyor.**

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ dersini verdiği gibi, nefis kendini

1. serbest
2. ve müstakil
3. ve bizzat mevcut bilir.

Ondan, bir nevi rububiyet dâvâ eder; mâbuduna karşı adâvetkârâne bir isyanı taşır.

Cenab-ı Hakk'a **adavet** ve **Rububiyet dava etmesinin sebebi**: “**kendini serbest, müstakil ve bizzat mevcut bilir**”. Tezkiye olmamış haliyle nefsin emmare mertebesi. Bu vaziyette mana-yı ismi ile kendine bakıyor. 15.Mektup, 6.Sual: “**Çok Sözlere** (burada tüm Külliyat kast ediyor, sırf Sözlere değil, ama hatve bahsi 3 yerde geçiyor: Mektubat, Mesnevi-i Nuriye ve Kader Bahsi Zeyli) **izah ettiğimiz gibi, herşey, mânâ-yı ismiyle ve kendine bakan vecihte hiçtir... Kendine bakan vecihte hiçtir; kendi zâtında müstakil ve bizatihî sabit bir vücudu yok. Ve yalnız kendi başıyla kaim bir hakikati yok. (bunlar mana-yı ismi ciheti. كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ayeti buraya masadak oluyor. Bu cihetle helak oluyor, yok oluyor. Böyle bir şey yok çünkü sırrı vahdet var kainatta).**

Mesela Üstad şirki tarif ederken bir tabir kullanıyor Mesnevi-i Nuriye'de: «!lem eyyühe'l-aziz! İnsan, seyyiatıyla Allah'a zarar vermiş olmuyor. Ancak nefisine zarar eder» **yani insan mana-yı ismi ile kendine bakmakla müstakil bir vücudu olmuş olmuyor, mevhumu muhakkak görmesiyle hakiki bir Rububiyete mazhar olmuyor, dağların korktuğu farazi bir şirke düşüyor. Bak burada ne diyor: »hariçte, vâkide ve hakikatte Allah'ın şeriki yoktur ki, onun hizbine girmekle Cenâb-ı Hakkın mülküne ve âsârına müdahale edebilsin».... Şerik ne o zaman ? «Ancak şeriki zihninde düşünür, boş kafasında yerleştirir. Çünkü, hariçte şerikin yeri yoktur. O halde o kafasız, kendi eliyle kendi evini yıkıyor. »**

Mesela Üstad Hz. Şualar 81'de **Enaniyetin Mana-yı İsmi cihetini** tarif ederken 3 şey sayıyor:

Enaniyetin vücudu ise,

- haksız temellük
- ve âyinedarlığını bilmemek (ayinedarlık yapmamak değil, bilmemek)
- ve mevhumum muhakkak bilmekten bilmekten ileri geldiğinden **vücut rengini ve suretini almış bir ademdir.**
- **Mana-yı ismi ciheti ile vücut rengini ve suretini almış oluyor ama hakikatte ademdir.. Yani ademe düşüyor. İşte enaniyetin bu mana-yı ismi cihetinden insan tecerrüd edemezse marifetullahta terakki edemiyor, marifet-i ilahiyeye mazhar olamıyor.. çünkü şirk var. Cenab-ı Hak; esbabperset, tabiatperest, putperestleri şirk üzere ölürse affetmiyor değil mi ? «ve hum fi hâ hâlidûn (Onlar orada ebedi kalacaklar)» diyor. Ehl-i imand a şirk-i hafiyeye düşerse (çünkü şirk gayretullahta dokunuyor, Cenab-ı Hakk'ın Zatına ters düşüyor) Cenab-ı Hak dünyada onu **velayet mertebesinden, lezzet-i Ruhaniyeden, Allah'ın manevi yakınlığını hissetmekten mahrum bırakıyor.****

Şirk-i hafiyeye devamlı ise devamlı, anlık ise anlık oluyor bu mahrumiyet. **Allah'ın dünyada ehl-i imana vermiş olduğu ceza bu.** Peki Şirk-i hafiyeye (mevhum rububiyette) ne var ? Menhus bir lezzet var. Nefis öyle acayip bir şeyki kandırıyor insanı. İnsan bunun farkına varmıyor.. **Farkına varması ancak bir safiyetle, samimi istemek ile..** Ancak samimi isterse Allah'da o manayı ona veriyor. Bir Hadisi Şerif var: «**Cenab-ı Hakk'a mülâki olmak istemeyeni Allah'da istemez**» diyor, çok acayip! **Allah'ı istemeyeni Allah'da istemez. İman → Allah'ı istemektir. Namaz, ubudiyet, tefekkür, dua → Allah'ı istemektir. Bunlar olmazsa Allah'ı istemiyorsun.. O zaman da Allah (cc) seni istemiyor.**

Üstad Hz. Bir tabir kullanıyor, enaniyetin mana-yı ismi cihetiyle ilgili: «beşeri gurura, enaniyete, firavunluğa sevk eden iktidarı da (mana-yı ismi ciheti) tabiat gibi inkar ediyorum »... Müthiş bir ifade. Demek ki mana-yı ismi insanın beşeriyet tarafına bakıyor! **Bu cihetle sen yoksun, bu cihetle kendini inkar edeceksin çünkü yok olan bir şeyi var etmeye çalışıyorsun..** kendi dünyasında diyor ya boş kafasına yerleştirir. Hariçte böyle bir şey yok. Yani mana-yı ismi dünyanın üçüncü yüzü. 2. Şuanın nazmından da bu çıkıyordu, yani şirkin kafirin boş kafasında olduğunu isbat ediyor, o yüzden imanını kurtarıyor.. Kainatta şirke yer yok.

26. SÖZÜN ZEYLİ (4 Hatve) -2 -2

- **İşte ehl-i iman enfüsten düştüğünde Allah onu velayet meratibinden mahrum bırakıyor.. çünkü orada menhus bir lezzet var. Marifetullahtaki hakiki lezzeti ona tercih ediyor. Suri ve suni bir lezzette oyalanıyor. Oysa hakiki lezzeti, marifetullahı bulsa, enaniyetten şiddetle ictinab eder.** Bir insanda nazar-ı dikkati celbetmek, teveccüh-ü nas, şöhretperestlik gibi hislerden şiddetle ictinab etmesi havayı hissettiği gib canlı olması lazım. Bu noktada canlı yayında olması gerekiyor devamlı..

Yoksa hissedip, farketmesi çok zor.. Çok dikkat etmesi lazım! Yani yaklaşmamak lazım; zinaya yaklaşmayın emri gibi. Şöhret ayn-ı riyadır, bizim gibiler için zarardır diyor mesela.. **Buna mana-yı muhalifiyle bakılrsa: firavunun (nefis) karşısına Hz. Musa konulsa fiil olur (İslamiyet). Gururun zıddı ne ? Tevazu, aczini, fakrını bilmek. Güneş ışığı normalde renksiz ama senden yansıyan senin renginle boylanırsa renkli oluyor. Yani prizma vazifesi görmek var: gelen ışığın senden kırılıp yansması neticesinde renklerin ortaya çıkması var.. Burada ayninedarlık değil ayinelik yapmış oluyorsun. Işığı boyalandırıyorsun senin renginle. Ayninedarlıkta ise güneş ışığını tamamen aksettiriyor, tamamen harici göstermek... Orada kesbin müdahale etmemesi.. Kendi hissiyatlarını nefsinin fetvasıyla şekillendirmek, boyalandırmak değil de tamamen Şeriatın ve Sünnetin ölçüleriyle hissiyatını şekillendirmek.** Yani Cenab-ı Hakkın kendi nazarıyla, nazar-ı dekaik-i aşinasıyla görmesi bir de gayrin nazarıyla görmesi meselesi.

18. Sözden bakalım bunun neticesinde ya isyan ya taat çıkacak: « **senin vazifen fahir değil şükürdür. Sana layık olan şöhret değil tevazudur, hacalettir. Aenin hakkın medih değil istiğfardır, nedamettir. Senin kemalin hodbinlik değil hüdabinliktedir** ».. Yine 2 şey: mana-yı ismi ve harfi. Dünyanın birisinde 2 yüzü birisinde de 3. yüzü var.. Yani birinde nefs-i emmare ve nefs-i safiye mertbesi... Müthiş bir şey.

Evet, yalnız beşerin duası bir fiili dua nevinden samimi bir ihtiyaç ile (burada yine beşer tabirini kullandı, çünkü artık bir mukaddeme sanki.. **Yani marifete, insaniyet mertbesine beşeriyet ile ilk adımı atıyor cüzi tesbih ile** (ihtiyaç cüzi bir kesb, ama samimi isteyecek) **makbul bir dua hükmüne geçer, onu da Cenab-ı Hak kabul eder, keşfiyat namı altında beşere lazım olan harikaları ihsan eder diye kati delillerle ilm-i uslu-üd din uleması kader ve cüz-i ihtiyari bahsini isbat ettikleri gibi ben de ayn-el yakin dercesinde kati kanaatımla, feyz-i Kur'an ile Risale-i Nurun hüccetleriye evvela kendi nefsimde, sonra..** (Mesnev-i Nuriye 212'de diyor ya «hakikat-ı tarikati tarikatsız, Kur'an ile feyz süretinde aldım»)

..sonra herkesteki benlik ve iktidarın icad ve ihsan ve tevfik-i İlahiyenin yalnız perdesi (buradaki perde sinema perdesi gibi.. Orada Cenab-ı Hakkın Kuretinin gösteriyor. Biz nihayetsiz aciziz, böyle bir insanın düşünmesi, konuşması hiç bir ahval ve hareketi olur mu? Şu masadan bir farkı olur mu ? Olmaması lazım oysa sen neler yapıyorsun.. İşte Onun an be an tasarrufu.. Herbir ahvalimiz onun tasarrufu..müthiş bir şey!)

..olduklarını kati bildiğim için Nurlarla ve kardeşlerime ilan etmişim ki ben bir çekirdektim, çürüdüm (yani mana-yı ismi cihetini nefy ediyor, o cihetle vücudum yok diyor, mana-yı ismi cihetinden mevte mazhar oluyor. 17 Sözde geçiyor: **bekaya giden yol fandan geçiyor, nefs-i emmare cihetiyle fena bul ki beka bulasın» «an şart ki Cenab-ı hakkın lema-i tecellisine mazhar olmak için kendinden ve suretten geçebilersen.»** Kendinden geçmek yani enenin mana-yı ism-i cihetinden **tecerrüt. Suret ise kainata esbaba tesir vermemek.** Çünkü **esba için külliyatta geçen tabir: perdedir, zahiridir, hiçtir, bahanedir.** Yine Kader bahsinde **«mevcudatı kendi hesabına çeviren hizmetten azledip»** deyince o **mevcudatın içinde sen de varsın, hariç değilsin. O müstakil ve serbest bilmekten mevcudatı azlediyor, kendisini azletmiyor.. Enenin sıkıntısı orada.** Zaten kendini azledemezse mevcudatı azledemez.. Neye göre azlediyor ? Dil ile söylüyor ama hakikatte azledemez çünkü kendi penceresi ile bakıyor.. **kendisi tecerrüd edemeyince, kendine müstakiliyet ve malikiyet verince mahlukata da dağıtıyor.. Şirk-i azime düşer diyor. Herkese hisse veriyor yani..**

- **Onu ayine görebilmesi için kendi ayinesi içinde onu görmesi lazım. Tevekkül noktasında öncelik ben olacak sonra mevcudat.** Büyük Mesnevi'de bu noktada **« enfüste bu meseleleri halletikten sonra afakta zuhur etti»** diyor. 17. Sözde de **«suret-i faniden ve kendine geçebilersen»** dedi. Tatbikatta genelde afaka bakıyorsun sonra enfüs. Enfüsten sonra tekrar afak. Afak eddiğimiz hakikat-ı Muhammediye cihetiyle yine senin açılımin. Hakikat-ı Muhammediye itibariyle mahlukat hayatının efradı hükmünde)

..acz ve ihtiyaç ve samimi istemek ve fiili dua etmek neticesinde Cenab-ı Erhamürrahimin Risale-i Nuru o çekirdekten halkedip ihsan etmiş» (Demek ki mana-yı harfi mana-yı isminden çıkıyor. Yani enenin mana-yı ismi cihetinden tecerrüd ederse o zaman mana-yı ismi ve harfiyle marifet-i İlahiyede sonsuz meratibte artık seyr-ü Suluk ediyor.

26. SÖZÜN ZEYLİ (4 Hatve) -2 -3

Hutbe-i Şamiyede «bizde Suluk ve tevazudan başlar, mahviyetten geçer, fena fillah makamını bulur ve gayr-i mütenahi makamata suluke başlar..» (Acz, ihtiyaç, samimi istemek ve fiili dua etmek neticesinde manay-ı ismi cihetinden tecerrüt oluyor. Zaten mana-yı ismi cihetinden tecerrüt etme akabinde birbiri içibde olan manalar, hakikatlar geliyor.. Onu netice veriyor.) **Mana-yı ismi cihetinde, kendine bakan vecihte herşey hiçtir, kendi zatında müstakil, sabit bir vücudu yok, yalnız kendi başıyla kaim bir hakikatı yok.. (Nefis bizzat müstakil bizzat mevcut gördüğünden dolayı Cenab-ı Hakka karşı adavatkerane isyan taşır, rububiyet dava ediyor.. Emmare mertbesi böyle. Hakikat ona diyor ki: «işte gelecek şu hakikatı derketmekle ondan (emmare mertebesinde) kurtulur, hakikat şöyledir ki: herşey nefsinde mana-yı ismiyle fanidir, mefkuttur (yok olandır), hadistir, madumdur..»** diyor..

- Mana-yı ismi cihetiyle bir şey yok. «**fakata mana-yı harfiyle ve Sani-i Zülcelalin esmasına ayındarlık cihetiyle ve vazifedarlık itibariyle şahiddir, meşhuddur, vaciddir, mevcuttur**» (ayna ve ayındarlık var.. **Aynayı göreceksin ki ayındarlık vazifesini üstleneceksin. Vazife ayinedarlık, ayinedarlığın farkına varmak. Ayinedar aynayı tutar. Ayinenin kendi olmadığını anlamak.** Vazifenin ayinedarlık / aynayı tutmak olduğunu anlamak. Ayinedarlıkta harici göstermek var. Güneş aynaya aksediyor, aynadaki o akis aynanın zatından gelmiyor, hariçten geliyor. İnsanda birçok meziyetler, kemalatlar, birçok güzel vasıflar var.. Bunlar nereden geliyor ? Feyz-i İlahiden, Cenab-ı Haktan geliyor.. Hayrı isteyen ve iktiza eden Rahmet-i İlahiye. 2. Dalda diyor: «**ışık inhilal eder**»

Şahit ve meşhut ise: **aynada Cenab-ı Hakkın tasarrufu gözüküyor.. Nefs-i cüziden nefsi külliye çıkacak ve o tasarrufu görecek.** Bir olayı görmeden şahitlik yapmazsın.. **İnsanda bir faaliyet-i İlahiye, tasarruf-u İlahiye cüzi bir cilve var. Daha sonra cilve-i azam olarak kainata bakacak. Cenab-ı Hakkın o tasarrufunu kendisinde gördüğü zaman Allah o tasarrufunu, o faaliyetini ona şahit tutuyor. Su içiyorum, lezzet aldım: Diyoruz ki dilimde lezzet alma kabiliyeti var oysa hakikat noktasında ikisinin birleşmesiyle o anda Şuunat-ı Zatiye tecelli ediyor. Şuunat-ı Zatiyeye ayinedarlığımız var: Lezzet-i mukaddese.. Allah bizi o lezzet-i Mukaddeseye şahit tutuyor.**

Veya seviniyorsun: Memnuniyet-i mukaddese. Veya şevk-i Mukaddeseye. Veya muhabbet'i Münzezeheye Cenab-ı Hak bizi şahit tutuyor, orada şahit makamındayız. Elmayı diline değil eline koyduğün zaman lezzet olmuyor niye ? Çünkü onun şifresi elmayı diline götürmek Tefvik-i hareket oluyor. **Yani kavanin-i İlahiye, Evamir-i İlahiye imtisal etmiş oluyor. İmtisal ettiğinde Şuunat-ı Zatiyeye ayinedarlık etmiş oluyoruz. O anda Cenab-ı Hakkın Şuunat-ı Zatiyesine ayındarlıkla lezzet-i mukaddeseye seni şahit tutuyor. Ama mana-yı ismiyle baktığın zaman «lezzet aldım» diyerek kendini kast ediyorsun. Mana-yı harfiye geçiş yaptıysan zahirde «lezzet aldım» diyerek hakikatta Şuunat-ı Zatiye, Lezzet-i mukaddeseyi kast ediyorsun.**

Müşahede ise: (230 Mektubat 2. kelime Vahdehu'da): işte bütün mevcudat böyle evveline dikkat ettikçe bir ilmin tarifenamesi, ve ahirine dikkat ettikçe bir Sani'in planı ve beyannamesi ve zahirine baktıkça bir faail-i Muhtarın ve münimin gayet sanatlı ve tenasüblü bir hulle-i sanatı. Ve batınına baktıkça bir Kadirin (batına bakmakla Kadiri görüyorsun, dolayısıyla Kuret meselesinde yerini anlıyorsun (bende hiç bir şey yok)) gayet muntazam bir makinasını müşahede ediyorsun (Allahuekber). Yani müşahede etmek deyince bir şeyin evvel, ahir, zahir, batın cihetini böyle çerçeveyince, dikkat edince şirke yer kalmıyor. Senin yapman gereken bu. Kemal manada müşahede böyle. İşte buraya seni Cenab-ı hak şahit tutuyor.

32. sözde 2 tabir kullanıyor: **Müstağniyetin anha ve Mümteniâtün Bizzat. Semavat ve arzın Sani'indeki kudret (yine Kudret dedi) hem nihayet kemalde hem nihayetsiz olduğunu isbat ettik. Eğer şerik bulunsa mütenahi diğer bir kudret o nihayetsiz ve kemaldeki kudreti mağlup edip bir kısım yer zaptetmek (Yani ufacık bir yer zaptetse kudretin nihayetsiz olması sonlanacak) ve ona nihayet vermek ve manen aciz bırakıp hadsiz olduğu halde tahdid etmek ve hiç bir mecburiyet olmadan bir mütenahi şey nihayetsiz bir şeye nihayetsiz olduğu bir vakitte nihayet vermek ve mütenahi yapmak lazım gelir ki bu muhalatın en gayr-i makulu ve mümteniyatın en katmerlisidir. (Ehl-i şirkin yapmaya çalıştığı bu. Yani boş kafasındadır derken hakikaten mevhum.. İşte farazi şirkten korkmuşlar diyor)**

Burada çok net bir ifade var: **hiç onlara ihtiyaç olmadığı halde vücudları muhal oldukları halde (mana-yı ismi cihetiyle onların dava etmek sırf tahakkümidir (bütün şirk silsilesini kesip atıyor). Aklen, mantıken, fikren bu davayı ettirecek bir sebep olmadığı için manasız sözler hükmündedir. İlm-i usulce tahakküm tabir edilir. Manasız dava-yı müvcerredir. (yani bir delilden, emareden neşet etmeyen bir ihtimalin ehemmiyeti yok. İşte bu tabirler ancak ve ancak her ismin mertbe-i azamına mazhar olmakla olur. Başka ifade edemezsin, mümkün değil.. İşte velayet-i Kübra dersi)**